מידעון ינואר 2025

אגף מדע חברתי

הקדמה

המידעון נעשה על ידי האגף למדע חברתי ברשות הטבע והגנים.

המידעון מכיל כתבות עיתונאיות מרחבי ישראל והעולם שקשורות בנושאי עבודת חטיבת קהל וקהילה ברשות וכן מחקרים חברתיים שנעשים בארץ ובעולם ואצלנו באגף שרלוונטיים לעבודת רשות הטבע והגנים.

מטרת המידעון היא להעשיר את הידע של אנשי/נשות הרשות ולשמש כהשראה ליוזמות.

תוכן עניינים

- מה נעשה בשמורות ובגנים בארצות הברית: 4-7
- מה נעשה בשמורות ובגנים בעולם ובישראל: 8-16
- מחקרים רלוונטיים: 17-20
- טעימה מהמחקר שלנו: 21-24

Denali National Park and Preserve
Pictured by David Restivo / NPS

מה נעשה בשמורות ובגנים - ארצות הברית

Government Shutdown Ends, But Its Toll On National Parks Lingers // Forbes

13/11/2025
Written by Emese Maczko

Government Shutdown Ends, But Its National Parks Lingers

By Emese Maczko, Contributor. ⓘ Emese Maczko is a travel writer covering su... Follow Author

Published Nov 13, 2025, 08:00am EST, Updated Nov 13, 2025, 04:33pm EST

WASHINGTON, DC - NOVEMBER 12: U.S. President Donald Trump signs funding legislation to reopen the federal government.
GETTY IMAGES

שביתת הממשל האמריקני הארוכה ביותר בהיסטוריה, שנמשכה 43 ימים, השפיעה באופן משמעותי גם על הפארקים הלאומיים. במהלך השביתה נסגרו פארקים רבים או פעלו בכוח אדם מצומצם, ולא נגבו דמי כניסה. למרות זאת, מבקרים המשיכו להגיע.

באתרים שונים תועדו פגיעות בטבע והתנהגות שאינה מכבדת את כללי הביקור, בין היתר בשל היעדר פיקוח, מחסור בשומרים ובצוותי שטח.

עם סיום השביתה **עולות שאלות בנוגע לחזרה מלאה לפעילות, ולהשפעת אובדן ההכנסות על תקציב רשות הפארקים.**

קישור לכתבה

US national park gift shops ordered to purge merchandise promoting DEI (Diversity, Equity, and Inclusion) // AP

12/12/2025

Written by Susan Montoya Bryan and Dorany Pineda

ממשל טראמפ הורה על פארקים לאומיים להסיר מחנויות המתנות, הספרים, והמזון מוצרים המבטאים ערכים של גיוון, שוויון והכלה (DEI).

ההנחיה, שניתנה על ידי משרד הפנים, **נומקה ברצון ליצור "מרחבים ניטרליים המשרתים את כלל המבקרים", ולהימנע מקידום נקודות מבט מסוימות בפארקים.**

עובדי NPS דיווחו על בלבול בנוגע לקריטריונים שלפיהם יוגדרו פריטים "אסורים", **וחלקם נמנעו מלהתבטא בפומבי מחשש להשלכות.**

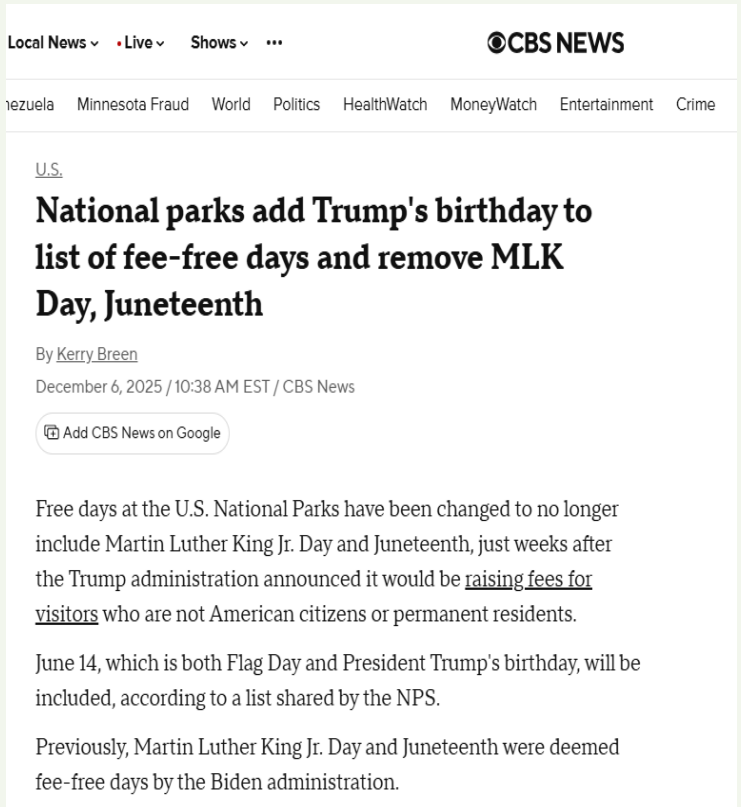
מהלך זה **מתכתב עם הנחיות קודמות של הממשל להסרת שלטים** ותכנים בפארקים המציגים את ההיסטוריה האמריקאית באור שלילי (*ראו כתבה מהמידעון הקודם).

<u>קישור לכתבה</u>

National parks add Trump's birthday to list of fee-free days and remove MLK (Martin Luther King) Day, Juneteenth // CBS

06/12/2025

Written by Kerry Breen

Local News · Live · Shows · ··· CBS NEWS

ezuela Minnesota Fraud World Politics HealthWatch MoneyWatch Entertainment Crime

U.S.

National parks add Trump's birthday to list of fee-free days and remove MLK Day, Juneteenth

By Kerry Breen

December 6, 2025 / 10:38 AM EST / CBS News

Add CBS News on Google

Free days at the U.S. National Parks have been changed to no longer include Martin Luther King Jr. Day and Juneteenth, just weeks after the Trump administration announced it would be raising fees for visitors who are not American citizens or permanent residents.

June 14, which is both Flag Day and President Trump's birthday, will be included, according to a list shared by the NPS.

Previously, Martin Luther King Jr. Day and Juneteenth were deemed fee-free days by the Biden administration.

שירות הפארקים הלאומיים בארה"ב עדכן את רשימת ימי הכניסה החופשית לפארקים.

ימי מרטין לותר קינג ו-Juneteenth (יום לציון סיום העבדות) הוסרו. במקומם נוסף ה-14 ביוני: יום הולדתו של הנשיא טראמפ ויום הדגל.

מרבית ימי הכניסה החופשית שנותרו הם בעלי אופי פטריוטי, לצד ימי ציון הקשורים להיסטוריית הפארקים עצמם.

בכתבה מצוין כי במקביל למהלך זה, הממשל הודיע על העלאת דמי הכניסה למבקרים זרים, וכן שאותם ימי כניסה חופשית הם לאזרחים בלבד.

קישור לכתבה

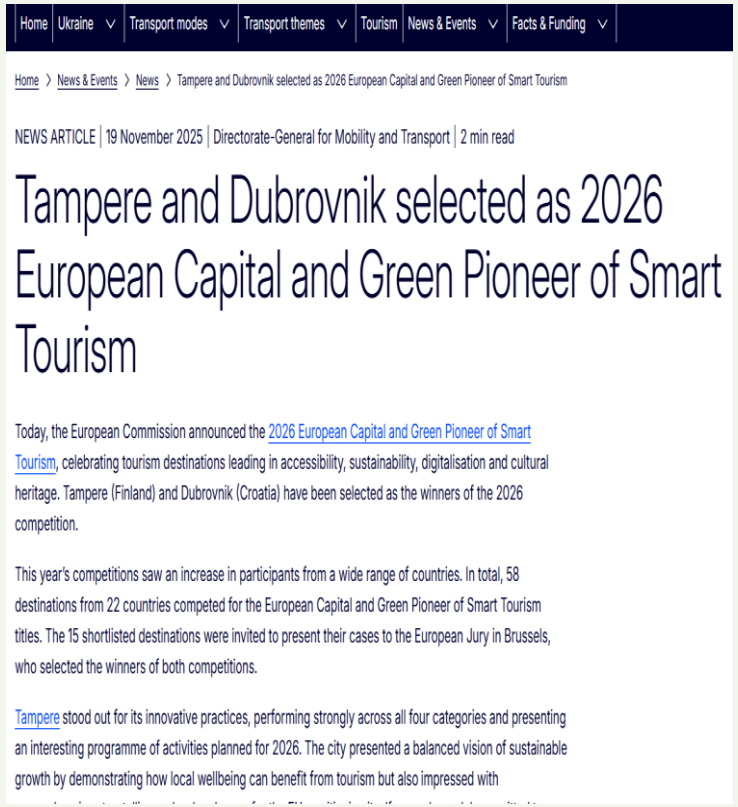

Glacier National Park
Pictured by David Restivo, NPS

מה נעשה בשמורות ובגנים בעולם ובישראל

Tampere and Dubrovnik selected as 2026 European Capital and Green Pioneer of Smart Tourism // European Union

19/11/2025

Home | Ukraine | Transport modes | Transport themes | Tourism | News & Events | Facts & Funding

Home › News & Events › News › Tampere and Dubrovnik selected as 2026 European Capital and Green Pioneer of Smart Tourism

NEWS ARTICLE | 19 November 2025 | Directorate-General for Mobility and Transport | 2 min read

Tampere and Dubrovnik selected as 2026 European Capital and Green Pioneer of Smart Tourism

Today, the European Commission announced the 2026 European Capital and Green Pioneer of Smart Tourism, celebrating tourism destinations leading in accessibility, sustainability, digitalisation and cultural heritage. Tampere (Finland) and Dubrovnik (Croatia) have been selected as the winners of the 2026 competition.

This year's competitions saw an increase in participants from a wide range of countries. In total, 58 destinations from 22 countries competed for the European Capital and Green Pioneer of Smart Tourism titles. The 15 shortlisted destinations were invited to present their cases to the European Jury in Brussels, who selected the winners of both competitions.

Tampere stood out for its innovative practices, performing strongly across all four categories and presenting an interesting programme of activities planned for 2026. The city presented a balanced vision of sustainable growth by demonstrating how local wellbeing can benefit from tourism but also impressed with

טמפרה (פינלנד) ודוברובניק (קרואטיה) נבחרו לזכות תואר בירת וחלוצת התיירות הירוקה והחכמה של אירופה לשנת 2026, מטעם האיחוד האירופי.

טמפרה בלטה בגישתה המאוזנת לצמיחה תיירותית התורמת לרווחת התושבים, בשיתוף ידע ובחזון ארוך טווח. בין היוזמות – פיתוח מסלולים נגישים, שירותי היסעים לפארקים לאומיים, מסלולים טיולים זמינים באפליקציה ייעודית, ופיתוח מחקר על כלכלת חוויות בשיתוף אוניברסיטה מקומית.

דוברובניק בלטה בניהול מבוסס נתונים, הכולל כרטוס דיגיטלי אחוד לאתרי מורשת, ניטור תפוסה בזמן אמת, חיזוי עומסי מבקרים והגבלת כניסה לפי קיבולת נשיאה. בנוסף, הונהגו מערכות לניהול הגעת קבוצות תיירות. המודל נשען על שיתוף ציבור ושקיפות כבסיס לפיתוח תיירותי.

קישור להודעה, קישור לכתבה – דוברובניק, קישור להודעה - טמפרה

שמיים שחורים ועומס שקוף: כך ייראה עולם הטיולים ב-2026 // הארץ

31/12/2025
נכתב ע"י איתן לשם

הכתבה סוקרת את מגמות התיירות והטיולים לשנת 2026, לפי חברות התיירות הגדולות בעולם. להלן מספר מגמות:

תיירות לילה: טיולי כוכבים, טיולי טבע ליליים, לינה תחת כיפת השמיים.

Retro travel: חזרה ליעדים מוכרים, טיולי שורשים, רוד-טריפ ושהות ממושכת בדרך.

Anti-Tourist: כמענה למגמת העומס-יתר ביעדים, תיירים רבים מחפשים יעדים פחות מתויירים, בעונות פחות עמוסות, ובשילוב אינטראקציה עם מקומיים.

חופשה ללא החלטות: טיול שלם שמתוכנן עבור הנופשים עד הפרט האחרון ולוקח מהם את הצורך להחליט ולתכנן מראש את חופשתם.

טיולים סביב אירועי תרבות

<u>קישור לכתבה</u> - לקבלת גישה מלאה לכתבה למי שלא מנוי לעיתון, אנא פנו לנועה רייזנר.

Uganda Has The Blueprint For A Conservation Model Any Nation Can Replicate // Forbes

08/12/2025

Written By Emese Maczko

Uganda Has The Blueprint For A Conse
Model Any Nation Can Replicate

By Emese Maczko, Contributor. ⓘ Emese Maczko is a travel writer covering su... Follow Author

Published Dec 08, 2025, 10:41am EST, Updated Dec 08, 2025, 10:46am EST

0

Dominant male mountain gorilla in rainforest in Uganda's Bwindi Impenetrable Forest National Park.

GETTY

הכתבה סוקרת מודל שימור חדשני באוגנדה, המבוסס על שיתוף פעולה בין רשות הטבע הממשלתית UWA לבין מפעיל תיירות פרטי, במטרה להתמודד עם מחסור בתקציבי שימור.

במסגרת יוזמה ממשלתית הוזמנו מפעילי תיירות מהמגזר הפרטי להשתלב בשימור הטבע במדינה, וכך נוצר שיתוף פעולה במסגרתו הוקמה קרן שימור פרטית ללא מטרות רווח.

הקרן ממומנת מגיוס תרומות ומהכנסות תיירות של המפעיל ו**הכספים מוזרמים ישירות לצרכים בשטח: תחנות פקחים, כלי רכב, ציוד לפעולות נגד ציד ולטכנולוגיות ניטור ומעקב.**

בשטח נרשמות תוצאות חיוביות בשימור מינים ובהפחתת ציד בלתי חוקי, אך בכתבה מודגש כי הצלחת המודל תלויה גם בשליטה בהיקפי התיירות, על מנת **לשמור על האיזון בין תיירות לשמירת טבע.**

קישור לכתבה

‘I never imagined we could buy an island’: how a community saved Mexico’s Galápagos // The Guardian

30/12/2025
Written by Isabel Woodford

‘I never imagined we could buy an island’: how a community saved Mexico’s Galápagos

When developers began circling Espíritu Santo island in the 1990s, a private conservation effort saw them off. But today the Unesco site faces a new threat: mass tourism

Espíritu Santo, an uninhabited island off the north-west coast of Mexico, is renowned for its biodiversity and marine life. Photograph: Leon Werdinger/Alamy

הכתבה מתארת את סיפורו של האי Espíritu Santo במקסיקו, ואת **מאבקם המתמשך של תושביו ופעיליו לשמור עליו מפני פיתוח יתר, בנייה לא חוקית ותיירות בלתי מבוקרת.**

בצעד תקדימי, האי שהיה בבעלות פרטית משותפת ומפוזרת, **נרכש על ידי הקהילה המקומית בסיוע בעלי הון וקרנות פילנתרופיות, ולאחר מכן הועבר לאחריות המדינה.**

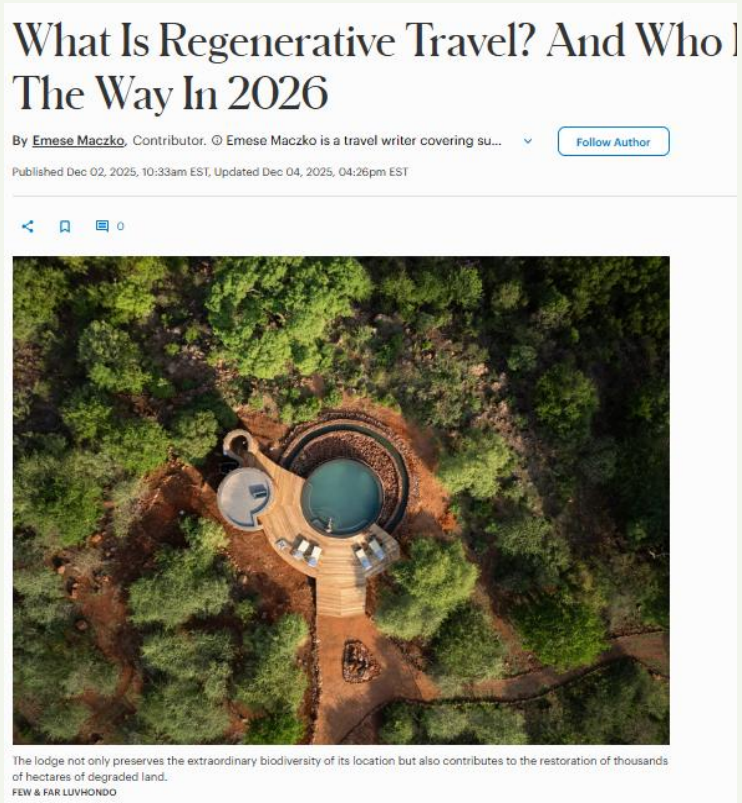
הממשלה הכריזה עליו בקרקע פדרלית והעניקה לו הגנות סביבתיות.

בהמשך הוכר האי כאתר מורשת עולמית של אונסק"ו וכן כפארק לאומי, אך **כיום הוא ניצב שוב בפני איום של תיירות יתר**. לנוכח זאת, התושבים והרשויות מצויים בהליך חשיבה מחודש על איזון בין נגישות ציבורית לבין שימור ארוך טווח של המערכת האקולוגית.

קישור לכתבה

What Is Regenerative Travel? And Who Is Leading The Way In 2026 // Forbes

02/12/2025
Written By Emese Maczko

What Is Regenerative Travel? And Who I
The Way In 2026

By Emese Maczko, Contributor. ⓘ Emese Maczko is a travel writer covering su... Follow Author

Published Dec 02, 2025, 10:33am EST, Updated Dec 04, 2025, 04:26pm EST

0

The lodge not only preserves the extraordinary biodiversity of its location but also contributes to the restoration of thousands of hectares of degraded land.
FEW & FAR LUVHONDO

הכתבה סוקרת את מגמת התיירות הרגנרטיבית (Regenerative travel) ותחזיותיה לשנת 2026.

בעוד שקיימות מתמקדת בצמצום נזק (leave no trace) **הגישה הרגנרטיבית מבקשת לייצר השפעה חיובית אקטיבית על מערכות אקולוגיות, קהילות מקומיות ומורשת תרבותית.**

המגמה, שצפויה להתחזק בשנת 2026, **מדגישה חיבור מחודש לקהילות מקומיות ולמערכות טבע, לצד פיתוח מדדי הצלחה חדשים, הכוללים רווחה קהילתית, שימור תרבותי, ותהליכי שיקום ארוכי טווח.**

קישור לכתבה

Funds to advance Indigenous-led climate action and nature conservation // Environmental Journal

02/01/2026

Environment Journal

NEWS FEATURES ISSUES TOP 25 EVENTS SHOWCASE HISTORY WEG ABOUT US

DECARBONIZATION, NEWS

Funds to advance Indigenous-led climate action and nature conservation

ENVIRONMENT JOURNAL / JANUARY 2, 2026

Canadian Environmental Resource Guide
Over 11,000 Networking Contacts
• Major Environmental Companies • Associations & Conferences
• Federal & Provincial Agencies • Law Firms
• Municipal Governments • Industry Statistics
Save 40% Today

Indigenous peoples have been stewards of Canadian lands and waters since time immemorial and hold unique knowledge and perspectives essential to addressing today's climate and environmental challenges. With this in mind, the Ministry of the Environment, Climate Change and Nature has announced $19.6 million for 82 Indigenous-led stewardship initiatives to support locally led climate solutions, species-at-risk conservation, and First Nations Guardians programs.

Through significant investments in Indigenous-Led Natural Climate Solutions, First Nations Guardian initiatives, and Indigenous Partnerships for Species at Risk, the federal government is supporting Indigenous leadership in efforts to fight climate change, protect species at risk, restore ecosystems, and cut greenhouse gas emissions. These initiatives safeguard nature, create meaningful jobs in remote communities, strengthen cultural connections, and promote sustainable economic growth.

"Indigenous Knowledge, shaped by millennia of stewardship, is integral to solving some of our biggest challenges, like climate change, biodiversity loss, and climate-related natural disasters," said Julie Dabrusin, Minister of the Environment, Climate Change and Nature. "I am inspired by the leadership of First Nations,

Search

Upcoming Events

JAN 19 5:00 pm - 7:00 p BCEIA Social George, BC

JAN 20 8:00 am - 5:00 p SMART Reme Vancouver, B

JAN 21 January 21 @ 8: @ 5:00 pm CE3C 2026 –

JAN 22 8:00 am - 5:00 p SMART Reme Calgary, AB

JAN 29 8:00 am - 5:00 p SMART Reme Toronto, ON

View Calendar

Recent Articles

משרד הסביבה הקנדי הכריז על השקעה של 19.6 מיליון דולר ב-82 פרויקטים של יוזמות שימור מקומיות שיהיו מובלות על ידי קהילות ילידיות.

ההשקעה נחלקת לשלוש תכניות, המעניקות לקהילות אחריות ישירה לשמירה על קרקע, מים ומינים חיים, ו**מכירות בהן כבעלות ידע חיוני הן בהיבטי שמירת טבע והן בהיבטים תרבותיים ומסורתיים**.

קישור לכתבה

"אם אי אפשר היה לצלם, היית מטפס?": כשהאוורסט פוגש את הטיקטוק // הארץ

12/11/2025
נכתב ע"י יערה זמיר

הכתבה מתארת **שיח שהתפתח ברשת טיקטוק סביב טיפוס להר האוורסט, בעקבות סרטון של מטיילת צעירה שתיעדה את מצבה הפיזי הירוד ואת החלטתה לרדת מההר לאחר שהגיעה ל"איזור המוות".**

הסרטון עורר גל תגובות וביקורת, והוביל **לטרנד בשם "Everestok" שבו מטיילים וצעירים העלו סרטונים** לטיקטוק בהם הם פורשים את הסכנות שבטיפוס.

הדיון חושף תפיסה בקרב צעירי דור ה-Z הרואים **בטיפוס לאוורסט סמל לפריבילגיה, לפגיעה סביבתית ולניצול המדריכים המקומיים.**

אם בעבר נתפסו המטפסים כהרפתקנים אמיצים, כיום הם מוצגים לעיתים כבעלי אמצעים המבקשים מימוש עצמי, גם במחיר אנושי וסביבתי.

<u>קישור לכתבה</u> – לקבלת גישה מלאה לכתבה למי שלא מנוי לעיתון, אנא פנו לנועה רייזנר.

פארק רמת הנדיב הוא חיה נדירה בישראל // הארץ

30/11/2025
נכתב ע"י משה גלעד

הכתבה מציגה את **פארק רמת הנדיב כמודל ייחודי בישראל, המאפשר ללמוד על יחסי אדם-טבע בסביבה צפופה** לתוכה נדחסים נוף, ארכאולוגיה, חקלאות, חיות בר ובעלי חיים מבויתים. אחד ממאפייניו הייחודיים הוא שעות פתיחה מזריחה ועד שקיעה.

בכתבה מוצג הפער בין הגעת המבקרים לגנים לבין היציאה שלהם לטיול בפארק עצמו. הנהלת הפארק פועלת לעידוד מטיילים להעמיק את הביקור באתר לשטחי הפארק, באמצעות **שבילים מקשרים, סיורים מודרכים, תוכניות כמו "גן יער" ו"מקלחות יער".**

תפיסת העולם של המקום רואה באדם את הלקוח העיקרי, אך הכתבה מדגישה את המתח בין חזון זה לבין דפוסי הביקור בפועל.

<u>קישור לכתבה</u> - לקבלת גישה מלאה לכתבה למי שלא מנוי לעיתון, אנא פנו לנועה רייזנר.

כריש לוויתן במפרץ אילת
צילום: עמרי יוסף עומסי
לקוח מאתר רשות הטבע והגנים

מחקרים רלוונטים

בין פלישה ושייכות: מבט אנתרופולוגי על המיינה המצויה בישראל // בחברת האדם

07/12/2025
נכתב ע"י ערן שוורצפוקס, בהתבסס על מאמר שכתב

המאמר *Strange birds of a feather: israeli common myna, between invasiveness and belonging* שמתוקצר כאן, מבקש לענות על השאלה: **איך ציפור יכולה להיות בו-זמנית נפוצה וזרה, איום על הטבע הישראלי וחלק בלתי נפרד ממנה?**

החוקר, ערן שוורצפוקס, בוחן את היחסים המורכבים בין בני אדם למינים פולשים דרך מקרה המבחן של המיינה המצויה בישראל. במאמר מצויין כי המיינה הגיעה לישראל ב-1997, ככל הנראה עקב שחרור או בריחה מהצפארי בפארק הירקון, והפכה להיות השנייה בשכיחותה ביישובים בישראל. במקביל, המיינה מובילה לנזקים אקולוגיים.

שוורצפוקס מראה כיצד אוהבי טבע בישראל מפרשים את נוכחותה **דרך שלושה נרטיבים שונים**: מין פולש שיש להיאבק בו, סמל ל"אחר" החברתי-תרבותי, וכמראה של הזהות הישראלית עצמה.

קישור לכתבה , **קישור למאמר המלא**

הערכה כלכלית של שוניות האלמוגים במפרץ אילת על רקע שינוי האקלים וסיכונים אזוריים // אקולוגיה וסביבה

נכתב ע"י עפרי מנה, פרופסור אופיר רובין ופרופסור עידו בר-זאב

מחקר שנערך באוניברסיטת בן-גוריון בנגב אמד את השווי הכלכלי השנתי של שוניות האלמוגים באילת בכ-326.8 מליון ₪. הערכה זו מורכבת מ"ערך שימוש" המבטא את **התועלת הישירה והעקיפה מהביקור בשמורה**, ומערך "אי השימוש" הכולל 89% מסך הסכום **ומשקף את רצון הציבור בשימור המשאב לדורות הבאים.**

החוקרים מדגישים כי שווי השונית גבוה מהרווח התפעולי של קניון "מול הים" ומהכנסות המדינה הצפויות מהסכם קצא"א. עם זאת, **קיים פער ניכר בין הערך שהציבור מייחס לשוניות לבין המשאבים המוקצים בפועל לשימורן.** לאור הממצאים **עולה צורך לשלב שיקולים סביבתיים אלו כרכיב מהותי בתכנון לאומי ובקבלת החלטות על פיתוח ותקצוב באזור.**

קישור למאמר

Seniors, Technology, and Travel: A Review, Reappraisal, and Future Research Directions // Journal of Travel Research

2025

Written by Xinran Y. Lehto , Mohamed E. Mohamed , Jun Chen and Mark R. Lehto

Journal of Travel Research
OnlineFirst, November 6, 2025
© The Author(s) 2025, Article Reuse Guidelines
https://doi.org/10.1177/00472875251383534

SageJournals

Foundations of Tourism Research Conceptual Article

Seniors, Technology, and Travel: A Review, Reappraisal, and Future Research Directions

Xinran Y. Lehto [1], Mohamed E. Mohamed [2], Jun Chen [3], and Mark R. Lehto [4]

Abstract

This article offers a critical reappraisal of contemporary research at the intersection of aging, technology, and travel, drawing on tourism studies and interdisciplinary advancements in assistive technology, human factors engineering, and public health. It identifies key conceptual gaps in how tourism and hospitality have addressed the evolving needs, capacities, and aspirations of older travelers. In response, we propose a forward-looking research agenda organized around three value domains—experiential, well-being, and business—that collectively frame technology not as a set of tools, but as a transformative medium for inclusive, adaptive, and meaningful design. By positioning senior travelers as active participants and catalysts for innovation, this work advances a shift from compliance or accommodation driven solutions to a senior-centered ontological stance. Together, the reappraisal and agenda aim to enrich theoretical discourse and catalyze interdisciplinary collaboration.

Keywords

Senior travelers, Technology in tourism, Well-being, Healthy aging, Senior-centered ontology, Research agenda

המאמר עוסק בחוויית התיירות של אנשים מבוגרים, וטוען כי **עולם התיירות נוטה לראות בגיל מבוגר מגבלה שיש להתאים אליה פתרונות, ולא הזדמנות לחדשנות.** בכל שמערכות התיירות נעשות דיגיטליות ומורכבות יותר, **מטיילים מבוגרים נדחקים לשוליים בשל תפיסות תכנון צרות.**

המאמר מזהה ארבעה כשלים מרכזיים: **תפיסה פסיבית של הגוף המבוגר, חדשנות מגיבה ולא יוצרת, הסתמכות על מודלים צרים של אימוץ טכנולוגיה, והיעדר ראייה מערכתית של מסע התייר כולו.** במקום זאת, החוקרים קוראים לשינוי פרדיגמה: **לראות באנשים מבוגרים סוכני ידע וחדשנות, ולעצב חוויות תיירות שבהן הזקנה נתפסת ככוח יוצר ולא כבעיה.**

המאמר מתמקד בשדה המחקרי, אך ניתן לראות בהצעות למחקר כלים ליישום.

קישור למאמר

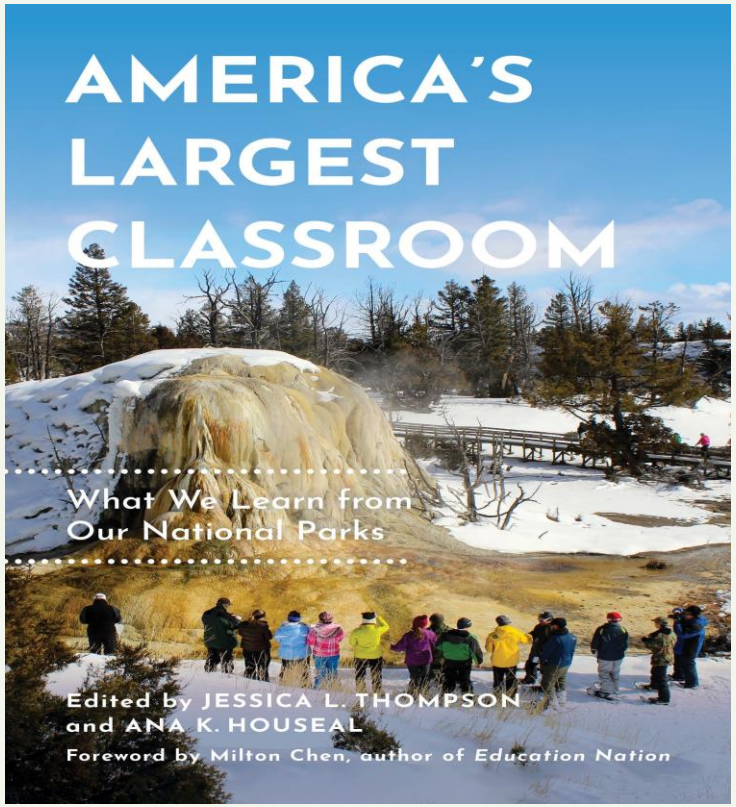
טעימה מהמחקר שלנו

חינוך וקשר עם הציבור ברשויות שמירת טבע בארץ ובעולם

אגף מדע חברתי
נכתב על ידי דפנה רז
עורך - ד"ר ליאור חן

רקע על סקירה חינוך בשמורות טבע

לאחרונה הושלמה סקירת ספרות יישומית על **הנעשה בתחומי חינוך, קהילה והתנדבות בגופי שמירת טבע ומורשת.** מטרות הסקירה היו למידה ממודלים בעולם וזיהוי מגמות.

בסקירה נבחנו **13 מקרי בוחן** מישראל ומהעולם.

הסקירה בחנה את תוכניות החינוך שמציעים הגופים ואת המטרות המרכזיות של תוכניות אלו, את מדיניות העבודה הקהילתית וההתנדבותית שלהם, את המבנה הניהולי של הגוף (כאשר מדובר במטה ואתרים) ועוד.

בין הממצאים המעניינים: תוכניות להכרת הבילוי בטבע לאוכלוסיות שאינן מבקרות בפארקים, כניסה חינם לפארקים לאומיים לילדי כיתות ד' בארצות הברית ולאזרחים חדשים בקנדה, סמינרים של מספר ימים לבני/ות נוער שגרירי/ות טבע ועוד.

קישור לסקירה המלאה

אגף
מדע
חברתי